

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

จากการสำรวจของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทยพบว่ามีชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวเขาในประเทศไทยถึง 7 แสนคนกระจ่ายกันอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 22 จังหวัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย จำแนกเป็น 6 เผ่าใหญ่ได้แก่ แม้ว (Meo) เชา (Yao) มเซอ (Lahu) อะข่า (Akha) ลีซอ (Lisu) และกะเหรี่ยง (Karen) ชาวเขาเหล่านี้มีการแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากชนส่วนใหญ่ของประเทศ และมีภาษาพูดเป็นของตนเอง ภาษาและโลกทัศน์ของชนกลุ่มนี้จึงน่าสนใจและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

นักภาษาศาสตร์หลายท่านเช่น ซาเพียร์ (Sapir) วอร์ฟ (Whorf) และฮัมโบลด์ (Humboldt) ได้มีแนวความคิดตรงกันว่า เราสามารถศึกษาการนึกคิดและการมองสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของคนในสังคมต่าง ๆ ได้จากปรากฏการณ์ในภาษา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อสารกันในสังคมนั้น ปรากฏการณ์หนึ่งที่น่าสนใจคือลักษณะนาม

ลักษณะนามเป็นคำชนิดหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนที่พูดภาษานั้น ๆ จำแนกกลุ่มของสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างไร เช่นการแยกมนุษย์และสัตว์ออกจากกัน ภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาดังกล่าวมีคำลักษณะนาม และแต่ละภาษาก็มีการกำหนดการใช้คำลักษณะนามต่าง ๆ กันไปทั้งคำลักษณะนามสำหรับสิ่งมีชีวิตเดี่ยวและสิ่งมีชีวิตเป็นกลุ่ม

ด้วยเหตุนี้ จึงน่าที่จะมีการศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณะนามในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา เพื่อระบบลักษณะนามที่ใช้อยู่ และเพื่อคว่าลักษณะนามเหล่านี้แสดงให้เห็นโลกทัศน์ที่เหมือนและต่างกันอย่างไรร

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อสำรวจและวิเคราะห์การใช้คำลักษณนามกับคำนามเรียกสิ่งมีชีวิตในภาษาชาวเขาในประเทศไทย (ม้งคำ เมียน-เฮ้า ล่าหู่ฮี อะช่า ลีซู่ กะเหรี่ยงสะกอ)

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาที่สะท้อนให้เห็นโดยการใช้คำลักษณนาม

1.3 สมมุติฐาน

คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามเรียกสิ่งมีชีวิตในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาเหล่านี้

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ศึกษาคำลักษณนามที่ใช้กับคำนามเรียกสิ่งมีชีวิตโดยไม่รวมอวัยวะหรือชิ้นส่วนของสัตว์โดยให้นิยามลักษณนามว่า เป็นคำที่เกิดได้ในกรอบโครงสร้างวลี 2 แบบคือ

- 1) คำบอกจำนวน + คำนาม + _____ ในภาษาม้งคำและภาษาเมียน-เฮ้า
- 2) คำนาม + คำบอกจำนวน + _____ ในภาษาล่าหู่ฮี ภาษาอะช่า ภาษาลีซู่ และภาษากะเหรี่ยงสะกอ

1.4.2 ศึกษาภาษาชาวเขา โดยยึดเกณฑ์การจัดกลุ่มชาวเขาของกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย (2519) ซึ่งแบ่งชาวเขาในประเทศไทยออกเป็น 6 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ แม้ว เฮ้า มูเซอว์ อะช่า ลีซ้อ และกะเหรี่ยง ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาภาษาของภาษาชาวเขาเหล่านี้ โดยเลือกภาษาของหมู่บ้านที่จะเข้าไปสัมภาษณ์ผู้พูดภาษาได้โดยปลอดภัย ภาษานำมาศึกษาได้แก่ ภาษาม้งคำ(แม้ว) ภาษาเมียน-เฮ้า(เฮ้า) ภาษาล่าหู่ฮี(มูเซอว์กู๊ฮ) ภาษาอะช่า(เอ็กอ) ภาษาลีซู่(ลีซ้อ) และภาษากะเหรี่ยงสะกอ(กะเหรี่ยงสะกอ)

1.4.3 ศึกษาชาวเขาเฉพาะในจังหวัดเชียงราย บริเวณที่ใช้เก็บข้อมูลได้แก่

- 1) บ้านห้วยก้างปลา ต.ป่าตึง อ.แม่จัน จ.เชียงรายศึกษาภาษาเมียน-เฮ้า ภาษาล่าหู่ฮี ภาษาอะช่า และภาษาลีซู่
- 2) บ้านขุนห้วยแม่เป่า ต.แม่เป่า อ.พระยาเม็ງราย จ.เชียงราย ศึกษาภาษาม้งคำ

3) บ้านยางคำนุ ต.แม่สาว อ.เมือง จ.เชียงราย ศึกษาภาษากะเหรี่ยง
สะกอ

1.4.4 ศึกษาคำลักษณะนามจำนวน 62 คำ ซึ่งรวบรวมได้จากการเก็บข้อมูลโดยใช้
รายการคำนาม 218 คำ ที่จัดทำขึ้นและปรับปรุงแก้ไขหลังโครงการนำร่อง

1.4.5 ศึกษาคำลักษณะนามสำหรับสิ่งมีชีวิตในภาษาชาวเขา ข้อมูลได้จากการ
สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาเผ่าละ 5 คน

1.5 ขั้นตอนในการวิจัย

1.5.1 ทบทวนวรรณกรรมได้แก่ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วิทยานิพนธ์ พจนานุกรม ภาษา
ชนกลุ่มน้อย และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 จัดทำโครงการนำร่องในการทำโครงการนำร่องได้ดำเนินการเป็น 5
ขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดจุดเก็บข้อมูลที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดเชียงรายเป็น
จังหวัดที่ใช้เก็บข้อมูลเนื่องจากมีชาวเขาครบทุกเผ่า ส่วนหมู่บ้านที่ใช้เก็บข้อมูลกำหนดโดย
คำนึงถึงความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา และเลือกหมู่บ้านที่มี
ประชากรอาศัยอยู่มากเพื่อความสะดวกในการเลือกผู้บอกภาษา

2) จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- จัดเตรียมรายการคำนามรายชื่อสัตว์ที่พบได้ทางภาคเหนือของประเทศไทย
จากพจนานุกรมภาษาไทยกรุงเทพ-ภาษาไทยเชียงใหม่ (บรรณานุกรม) และตรวจสอบข้อมูลว่ามี
คำนามของสิ่งมีชีวิตที่จะใช้ถามได้โดยไม่มีปัญหาจากผู้บอกภาษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคเหนือ 2
ท่านคือ

นางกระจำศรี ดวงเพชร อายุ 75 ปี อาศัยอยู่อำเภอแม่สะเรียง จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

นางโกญจน์แก้ว ชัยเพชร อายุ 45 ปี อาศัยอยู่อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงราย

- ลอกคำนาม ชื่อ มนุษย์ และสัตว์ ที่ได้จากพจนานุกรมและการสัมภาษณ์
จำนวน 210 คำ ลงบัตรคำบัตรละ 1 ชื่อ จำนวน 6 ชุด และจัดหมวดหมู่คำนามนั้นโดยแบ่ง
เป็น 2 หมวดใหญ่คือมนุษย์และสัตว์ แต่ละหมวดจะจัดเรียงชื่อตามลำดับอักษร

- จัดเตรียมรูปสัตว์ที่ปรากฏในรายการคำนามเพื่อประกอบการสัมภาษณ์

ดังนี้คือ

3) กำหนดผู้บอกภาษา โดยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาชาวเขาที่มีคุณสมบัติ

- เป็นผู้มิ่ววัยะการออกเสียงสมบูรณ์
- เป็นผู้ที่มิ่วคา-มารดาเป็นชาวเขาเผ่าเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง
- เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องสัตว์เป็นอย่างดีสามารถบอกชื่อสัตว์ในท้องถิ่นนั้นได้
- เข้าใจและฟังภาษาคำเมืองซึ่งเป็นภาษากลางที่ใช้ในการสัมภาษณ์
- มีอายุ 17 ปีขึ้นไป

4) เก็บข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาโดยใช้ภาษาคำเมือง เป็นภาษาในการสัมภาษณ์

5) สรุปผลที่ได้จากโครงการนำร่อง

1.5.3 ทำการวิจัยจริง ในการวิจัยจริงได้ดำเนินการ 5 ขั้นตอนดังนี้

1) ปรับปรุงรายการค่านามรายชื่อสิ่งมีชีวิต โดยเพิ่มเติมค่านามในหมวดมนุษย์อีก 8 คำจากรายการค่านามที่ใช้เก็บข้อมูลในโครงการนำร่องเดิม 210 คำ รวมค่านามที่ใช้ 218 คำ

2) เก็บข้อมูลและตรวจสอบรายชื่อสิ่งมีชีวิตและคำลักษณะนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ 5 คน

3) จัดระเบียบข้อมูลโดยจัดรายการค่านามของสิ่งมีชีวิตที่มีคำลักษณะนามร่วมกันเป็นหมวดหมู่ และเรียงรายชื่อของสิ่งมีชีวิตในแต่ละหมวดหมู่ตามชนิดของสิ่งมีชีวิตนั้น โดยแต่ละชนิดจะเรียงตามลำดับตัวอักษร

4) วิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

- วิเคราะห์หาความหมายของคำลักษณะนามจากเงื่อนไขการเกิดร่วมกับค่านามของสิ่งมีชีวิตในภาษาชาวเขาแต่ละภาษาแล้วกำหนดเป็นอรรถลักษณะของลักษณะนาม
- ใช้อรรถลักษณะจำแนกกลุ่มค่านามของสิ่งมีชีวิตในทุกภาษา เพื่อสรุปโลกทัศน์ เรื่องสิ่งมีชีวิตที่สะท้อนจากการใช้คำลักษณะนามในภาษาชาวเขาแต่ละภาษา

- เปรียบเทียบชุดอรรถลักษณะที่ใช้เป็นเกณฑ์จำแนกกลุ่มค่านามของสิ่งมีชีวิตในภาษาชาวเขา เพื่อหาข้อสรุปเรื่องโลกทัศน์ของสิ่งมีชีวิตที่สะท้อนจากคำลักษณะนามในทั้ง 6 ภาษา

- ใช้ความเหมือนและความแตกต่างในเรื่องโลกทัศน์จำแนกกลุ่มภาษาชาวเขา เพื่อดูว่าเหมือนหรือต่างจากการจำแนกเรื่องตระกูลภาษา

5) สรุปและเสนอผลการวิเคราะห์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบความเหมือนและความแตกต่างของโลกทัศน์บางส่วนของผู้พูดภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา

1.6.2 ผลจากการศึกษาอาจเป็นหลักฐานหนึ่งซึ่งสนับสนุนการจัดตระกูลตามความสัมพันธ์ทางเชื้อสายของภาษาชาวเขาเหล่านี้

1.6.3 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาโลกทัศน์ของคนที่มีภูมิลำเนาต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.7 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้แบ่งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ออกเป็น 4 หัวข้อได้แก่ การจัดกลุ่มภาษาชาวเขา 6 เผ่าในประเทศไทยตามความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย การศึกษาโลกทัศน์ การศึกษาโลกทัศน์จากภาษา การศึกษาโลกทัศน์จากการใช้คำลักษณนาม และ ทฤษฎีการวิเคราะห์ความหมาย ดังต่อไปนี้

1.7.1 การจัดกลุ่มภาษาชาวเขา 6 เผ่าในประเทศไทยตามความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาโลกทัศน์จากภาษาชาวเขาที่ได้แบ่งเป็น 6 กลุ่มใหญ่ ตามที่กรมประชาสัมพันธ์กระทรวงมหาดไทยได้ระบุไว้ งานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวได้แก่ งานของกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย (2519) ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ (2528) และ เฮล (Hale 1982)

กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย (2519 : 21-22) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "ชาวเขา" พร้อมทั้งได้จำแนกกลุ่มชาวเขาในประเทศไทยออกเป็น 6 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

กรมประชาสัมพันธ์ได้ให้คำจำกัดความของชาวเขาว่า

แม้ว่าชาวเขาจะยังไม่มีนิยามที่แน่นอนทางราชการในปัจจุบัน แต่น่าจะเทียบได้กับคำว่า Tribal people หรือ Tribesman ในภาษาอังกฤษซึ่งหมายถึงกลุ่มชนที่รวมตัวเองเป็นเผ่าๆ มีภาษาพูด การแต่งกายขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตทั่วไปที่แตกต่างและล้ำหลังกว่าชนส่วนใหญ่ในประเทศ

(กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย 2519 : 21)

นอกจากนี้กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดกลุ่มชาวเขาในประเทศไทยตามความสัมพันธ์ทางเชื้อสายโดยจัดเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 6 กลุ่มคือ แม้ว (Meo) เ้า (Yao) ล่าหู่ (Lahu) ลีซู (Lisu) อะข่า (Akha) และกะเหรี่ยง (Karen) ชาวเขาทั้ง 6 กลุ่มนี้ล้วนแต่พูดภาษาในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan Stock) นอกจากชาวเขาทั้ง 6 กลุ่มดังกล่าวแล้วยังมีชนกลุ่มย่อยคือ ฮ่าทิน (Htin) ขมุ (Khamu) ลัวะ หรือ ละว้า (Lawa) ผีตองเหลือง (Phi Tong Luang) ซึ่งอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติกสาขามอญ-เขมรอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะภาษาชาวเขา 8 ภาษาในตระกูลจีน-ทิเบต และแม้ว-เ้าเท่านั้น

เกี่ยวกับตระกูลภาษาของชาวเขาในประเทศไทยนั้นได้มีผู้ทำการศึกษาไว้หลายท่าน และปัจจุบันยังเป็นที่โต้แย้งกันในเรื่องของการแบ่งกลุ่มตามความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย ทั้งนี้เนื่องมาจากภาษาในตระกูลภาษาเหล่านี้บางตระกูลมีความสัมพันธ์กันชัดเจนแต่บางกลุ่มก็ไม่ชัดเจน เมื่อพิจารณาเฉพาะในกลุ่มภาษาชาวเขา 8 ภาษาที่ได้นำมาศึกษาจะพบว่า มีสัมมุติฐานในการจัดกลุ่มภาษาเหล่านี้ 2 แนวทางที่ต่างกัน ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ (2528 : 29-68) ได้รวบรวมแนวทางเหล่านี้ไว้ดังนี้

แนวทางที่ 1 เป็นแนวทางของนักภาษาศาสตร์เชิงประวัติที่เชื่อว่า ภาษาแม้ว-เ้า เป็นภาษาตระกูลย่อยของตระกูล จีน-ทิเบต (Sino-Tibetan) และเชื่อว่าภาษากะเหรี่ยงอยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาล่าหู่ ภาษาลีซู และภาษาอะข่า ภาษไตสาขาย่อยคือ สาขาทิเบต-พม่า (Tibeto-Burman) ดังแผนภูมิต่อไปนี้

เบเนดิกต์ (1972)

Burmese-Lolo

- Burmese-Maru
- Northern Lolo (Lisu)
- Southern Lolo (Akha, Lahu)
- Residual Subtypes
- Extinct Burmese-Lolo
- Nung

อีเกอโรด (1974)

Burmic Languages

- Kukish
- Kachinish
- Burmish
 - Burma
 - Northern (Lisu)
 - Lolo
 - Southern (Akha, Lahu)
- Relations to Lolo not clearly defined.

แนวทางที่ 2 เป็นความเชื่อของวอกกลิน (Voegelin) ซึ่งมีความเห็นที่แตกต่างไปจากเซฟเฟอร์ เบเนดิกต์และอีเกอโรด วอกกลินเชื่อว่าภาษาล่าหู่ ภาษาลีซูและภาษาอะซ่าไม่มีภาษาใดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทั้ง 3 ภาษาต่างก็อยู่ในกลุ่มย่อยที่แตกต่างกันดังแผนภูมิต่อไปนี้

วอกกลิน (1977)

Burmese Lolo

- Burmese
- Lolo-Moso
 - Lolo-Moso Ungroup (Lahu)
 - Minchia
 - East Lolo
 - Northern Lolo
 - Lolo Proper (Lisu)
 - Southern Lolo (AKha)

จากความเห็นที่ขัดแย้งกันของนักภาษาศาสตร์ดังกล่าวได้บ่งชี้ให้เห็นถึงความยุ่งยากในการจับกลุ่มภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาตามความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย ซึ่งการศึกษาของนักภาษาศาสตร์ที่ผ่านมาจะเน้นข้อมูลทางด้านสัทศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาโดยใช้วิธีการทางอรรถศาสตร์โดยศึกษาโลกทัศน์ของภาษาชาวเขาเหล่านี้ ด้วยหวังว่านอกจากจะได้เห็นโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาเหล่านี้แล้ว การศึกษาทางอรรถศาสตร์อาจทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของภาษาชาวเขาเหล่านี้ได้ในอีกลักษณะหนึ่ง

นอกจากเรื่องการจัดกลุ่มภาษาชาวเขาตามความสัมพันธ์ทางเชื้อสายแล้ว ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมในเรื่องของระบบเสียงของภาษาชาวเขา 6 เผ่าในประเทศไทยตามที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ ซึ่งใช้ประโยชน์ในขั้นของการเก็บและบันทึกข้อมูลในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ (ดูภาคผนวก ก.)

1.7.2 การศึกษาโลกทัศน์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในเรื่องของโลกทัศน์ที่น่าสนใจได้แก่ งานของเรดฟิลด์ (Redfield 1953) ซึ่งอมรา พงศาพิชญ์ (1985 : 1-13) ได้นำมารวบรวมไว้ งานดังกล่าวของเรดฟิลด์ได้กล่าวถึงคำนิยามของ "โลกทัศน์" และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม 3 ลักษณะที่เป็นพื้นฐานของโลกทัศน์

เรดฟิลด์กล่าวว่า "โลกทัศน์คือวิถีที่คนในสังคมใช้มองความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นการศึกษาโลกทัศน์จึงเป็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจกับวิถีการที่คนในแต่ละสังคมใช้มองตัวเองและโลกรอบ ๆ ตัวของเขา" (อมรา พงศาพิชญ์ 1985 : 1) ทั้งนี้เรดฟิลด์ได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติมว่าโลกทัศน์ดังกล่าวจะเกิดจากการที่คนในสังคมนั้นมองโลกรอบ ๆ ตัวจากมุมมองที่ตัวเองคิดว่าสิ่งนั้นเป็นอยู่ ทั้งนี้โลกทัศน์อาจเป็นเรื่องที่สามารถมองเห็นได้เช่น ในเรื่องของวัตถุทางธรรมชาติ หรืออาจเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะมองเห็นได้เช่น อารมณ์ต่าง ๆ และสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติก็ได้

ได้มีนักภาษาศาสตร์หลายท่านมาแล้วที่ได้ศึกษาและสรุปว่าภาษาที่คนในสังคมต่าง ๆ ใช้สื่อสารกันนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของผู้พูดภาษานั้นได้ ดังเช่นงานของซาเพียร์ (Sapir 1964) วอร์ฟ (Whorf 1956) ฮัมโบลด์ (Humboldt 1836) ซึ่งเป็นที่แพร่หลายและการศึกษาโลกทัศน์จากภาษาของนาวรรณ พันธุเมธา (1985)

ซาเพียร์ และวอร์ฟ ได้เสนอแนวความคิดที่ว่าภาษามีอิทธิพลต่อความนึกคิด การมองโลก และการเข้าใจสิ่งแวดล้อมของผู้พูดภาษานั้น แนวความคิดนี้มีความสำคัญในการศึกษาโลกทัศน์อย่างยิ่งและเป็นที่แพร่หลายในเรื่องของ "สมมติฐาน ซาเพียร์-วอร์ฟ" (The Sapir-Whorf Hypothesis) หรือสมมติฐานภาษาสัมพัทธ์ (The Linguistic

Relativity Hypothesis) สมมติฐานดังกล่าวนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2522 : 20-33) ได้นำมารวบรวมไว้เป็นภาษาไทย

ซาเพียร์ ได้เสนอแนวความคิดของเขาไว้ว่า "ภาษาเป็นระบบซึ่งไว้บันทึกประสบการณ์ของมนุษย์ในระยะแรก แต่เมื่อเวลาล่วงเลยไ้ตัวภาษาเองได้กลายเป็นระบบความคิด และรูปแบบทางไวยากรณ์ของภาษาเป็นสิ่งที่ทำให้ประสบการณ์ของมนุษย์ต่างกัน" (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2522 : 22 กล่าวจาก Sapir 1964 : 128)

แนวความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากออร์ฟ ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับซาเพียร์ โดยได้กล่าวเน้นถึงอิทธิพลของภาษาที่มีต่อความคิดและโลกทัศน์ของมนุษย์ว่า

ภาษานอกจากจะเป็นเครื่องมือแสดงความคิดแล้ว ตัวภาษาเองยังเป็นตัวสร้างความคิดขึ้นโดยที่มนุษย์ได้แบ่งแยกและจัดหมวดหมู่ของปรากฏการณ์ในโลกซึ่งพบเห็นมาตามแนวทางที่วางไว้โดยระบบภาษา ดังนั้นขอบเขตทางความคิดของผู้พูดภาษาต่าง ๆ จะมีความแตกต่างกันมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความแตกต่างของระบบไวยากรณ์ของภาษาต่าง ๆ เหล่านั้น และมนุษย์จะมองไม่เห็นภาพของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเป็นอย่างไรได้เช่นกันยกเว้นเขาเหล่านั้นจะมีภูมิหลังทางภาษาค้ำหลังถึงกัน

(อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2522 : 23-24 กล่าวจาก Whorf 1956 : 221)

จากแนวความคิดทั้งของซาเพียร์และออร์ฟอาจสรุปได้ว่า ทั้งซาเพียร์และออร์ฟมองว่าภาษามีความสัมพันธ์กับโลกทัศน์กล่าวคือ ภาษามีอิทธิพลต่อการกำหนดโลกทัศน์และการนึกคิดของคนในสังคมภาษานั้น และภาษาสามารถสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนทีพูดภาษานั้นได้ แต่อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยต่าง ๆ ที่ใช้พิสูจน์สมมติฐานนี้ น่าที่จะกล่าวว่าภาษามีความสัมพันธ์กับโลกทัศน์และมีอิทธิพลต่อการรับรู้รวมทั้งการเรียนรู้ของมนุษย์ แต่การที่จะสรุปว่าภาษามีอิทธิพลเหนือโลกทัศน์นั้นยังไม่สามารถสรุปได้เนื่องจากยังมีปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ เช่น สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม สภาพภูมิศาสตร์ ฯลฯ ที่ซาเพียร์และออร์ฟไม่ได้กล่าวไว้

ฮัมโบลด์ (Humboldt 1836 : 93) เป็นอีกท่านหนึ่งที่มีแนวความคิดว่าภาษามีอิทธิพลต่อการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวของคนในสังคมนั้น เขาได้เสนอความคิดว่าคนในสังคมนะมองโลกของความเป็นจริง (reality) โดยผ่านกรอบคือภาษา โลกที่เห็นจะเป็น

โลกของมโนทัศน์ (Concept) หรือโลกภายใน (Inner World) เกิดจากการรับรู้ภาษาแม่ ซึ่งได้ตัดแบ่งโลกของความเป็นจริงออกมา

เมื่อพิจารณาแนวคิดของฮัมโบลด์ต์จะเห็นได้ว่าคนในสังคมต่าง ๆ จะรับรู้โลก รอบ ๆ ตัวโดยมีภาษาแม่เป็นกรอบกำหนด หรืออาจกล่าวได้ว่าโลกทัศน์ของคนในชุมชนภาษา ต่าง ๆ จะถูกกำหนดโดยภาษาเมื่อนั้นเอง

งานของซาเพียร์-วอร์ฟและฮัมโบลด์ต์ต่างก็แสดงให้เห็นว่าภาษาสามารถ สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนในชุมชนภาษานั้นได้ ซึ่งงานของนาวรรณ พันธุเมธา (1985) ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของการศึกษาโลกทัศน์ที่ได้จากภาษาที่ใช้จริงในชุมชนที่สนับสนุนแนวความคิด ข้างต้น

นาวรรณ พันธุเมธา (1985 : 86-107) ได้ศึกษาโลกทัศน์ของคนไทย จากการใช้คำสรรพนามในภาษาไทย ผลจากการศึกษาพบว่าระบบคำสรรพนามในภาษาไทย สามารถสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนไทยในเรื่องของบุคคลว่า คนไทยมองเห็นความแตกต่าง ของบุคคลในเรื่องของ อายุ เพศ ตำแหน่งทางสังคม และความสัมพันธ์ของคนในสังคม

ในเรื่องของความแตกต่างเรื่องอายุ การใช้คำสรรพนามในภาษาไทย สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญที่ต่างกับกับกลุ่มคนที่มีอายุต่างกัน โดยกลุ่มคนสูงอายุมอง ว่ามีความสำคัญเนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มากเหนือกว่ากลุ่มเด็กทั้งใน เรื่องของหน้าที่และความรับผิดชอบ ในสังคมไทยเด็กจึงถูกกำหนดให้ต้องเคารพและทำตาม ผู้ใหญ่ นอกจากนี้การใช้คำสรรพนามดังกล่าวยังแสดงให้เห็นโลกทัศน์ของคนไทยที่มองเห็น ความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงอย่างชัดเจน ดังจะพบว่ามีการใช้คำสรรพนามที่ แตกต่างกัน เช่น เพศชายใช้คำสรรพนาม ผม กระผม เพศหญิงใช้คำสรรพนาม ฉัน ดิฉัน เป็นต้น นาวรรณ พันธุเมธาพบว่าโลกทัศน์ที่คนไทยมองเห็นความแตกต่างระหว่าง เพศของบุคคลนั้นจะปรากฏชัดในกลุ่มคนสูงอายุในระบบเครือญาติ ดังจะพบว่ามีการใช้คำ สรรพนามที่ต่างกับกับเพศชายและเพศหญิงเช่น เพศชายใช้ ลุง ตา และเพศหญิง ใช้ ยาย ป้า เป็นต้น ความแตกต่างดังกล่าวนี้จะปรากฏชัดเจนในกลุ่มคนสูงอายุมากกว่า กลุ่มเด็ก นอกจากนี้ระบบคำสรรพนามในภาษาไทยได้สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ในเรื่องของ ความแตกต่างทางสังคม โดยที่สังคมไทยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ พระราชวงศ์ พระภิกษุ และสามัญชนในแต่ละระดับมีความเป็นลำดับชั้น (Hierarchy) ช้อยออกไป สิ่งเหล่านี้ แสดงให้เห็นได้จากการใช้ภาษาที่ต่างต่างกัน ดังตัวอย่างเช่นการใช้คำราชาศัพท์กับพระ- มหากษัตริย์และสมเด็จพระราชินี ได้สะท้อนถึงการที่ผู้พูดยกย่องพระองค์ดังเช่น คำสรรพนาม แทนพระองค์ว่า "ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท" เป็นการเปรียบพระองค์เป็นบุคคลที่สูงส่งและ

เปรียบตัวผู้พูดเป็นส่วนที่ต่ำที่สุดในร่างกายของพระองค์เป็นต้น โลกทัศน์ที่พบจากการศึกษาระบบคำที่สรรพนามในภาษาไทยประการสุดท้ายคือ ความแตกต่างในเรื่องความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมไทย นววรรณ พันธุเมธา กล่าวว่าบุคคลต่าง ๆ ในสังคมไทยจะถูกมองว่ามีบทบาท (Role) ต่าง ๆ กัน โดยที่กลุ่มผู้มีบทบาทเป็น "ญาติ" และ "เพื่อน" จะถูกมองว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนั้นบุคคลในสังคมจะถูกมองว่ามีสถานภาพ (Status) ต่างกันและไม่เท่าเทียมกัน ดังจะปรากฏให้เห็นความแตกต่างของผู้ที่เหนือกว่า (Superior) และผู้ที่ต่ำกว่า (Inferior) ได้ในสังคมไทย โดยที่คำลักษณะนาม "คน" คำเดียวสามารถใช้ได้ทั้งกับเพศชายและเพศหญิงในขณะที่บางภาษามีคำลักษณะนามใช้กับเพศชายและเพศหญิง 2 คำ

สิ่งที่น่าสนใจอย่างหนึ่งคือ นววรรณ พันธุเมธา ได้เสนอว่า คำลักษณะนามก็เป็นคำอีกประเภทหนึ่งที่สามารถแสดงให้เห็นทัศนคติของเจ้าของภาษาได้เช่นเดียวกับคำสรรพนาม เช่น คำลักษณะนาม "คน" สะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันของเพศชายและเพศหญิงในสังคมไทยโดยที่คำลักษณะนาม "คน" คำเดียวสามารถใช้ได้ทั้งกับเพศชายและเพศหญิงในขณะที่บางภาษามีคำลักษณะนามใช้กับเพศชายและเพศหญิง 2 คำ

การศึกษาของ นววรรณ พันธุเมธา ที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นตัวอย่งที่แสดงให้เห็นถึงการศึกษาลोकทัศน์ของผู้ที่อยู่ในชุมชนภาษาจากภาษาที่เขาใช้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งผลของการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า โลกทัศน์ของคนไทยสามารถสะท้อนให้เห็นได้จากระบบคำสรรพนามที่ใช้ในภาษาไทย จึงสอดคล้องกับแนวคิดของชาเพียร์ วอร์ฟ และฮัมโบลด์ที่ว่าเราสามารถมองเห็นโลกทัศน์ของคนกลุ่มต่าง ๆ จากภาษาที่เขาใช้ในการสื่อสาร

การศึกษาลักษณะนามที่ใช้เมื่อพูดถึงสิ่งมีชีวิตของชาวเขาทั้ง 6 กลุ่มนี้ก็น่าจะเป็นวิธีที่จะได้ทราบว่า ชาวเขาเหล่านี้มองสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติอย่างไร และเขาได้มองเห็นความเหมือนและความต่างของสิ่งมีชีวิตอย่างไร

1.7.3 การศึกษาเรื่องโลกทัศน์จากคำลักษณะนาม

ได้มีผู้ศึกษาเรื่องคำลักษณะนามไว้เป็นจำนวนมากไม่น้อยเช่น งานของกอแรล (Goral 1978) กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2530) แต่ยังไม่มียุศึกษาเรื่องโลกทัศน์จากคำลักษณะนามโดยตรง ถ้าจะมีการพูดเรื่องโลกทัศน์ก็เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นว่าน่าจะเป็นไปได้ที่จะมองเห็นแต่มีได้วิเคราะห์ลงไปนารายละเอียดของอะรุณี รัตนกุล (2529)

กอแรล (Goral 1978 : 1-37) ได้ศึกษาระบบคำลักษณะนามของภาษาต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่คำลักษณะนามในภาษาเวียดนาม พม่า ไทย ลาว เขมร อินโดนีเซีย จีน ล่าหู่ แม้ว่าเขาจะมุ่งศึกษาในด้านวากยสัมพันธ์คือเรื่องของลักษณะการปรากฏของคำลักษณะนามในภาษาเหล่านี้เป็นสำคัญ แต่สิ่งที่เขาค้นพบก็เป็นประโยชน์ต่อ

ที่แตกต่างกันตามมุมมองของผู้พูดและเรื่องของมิติทางอรรถศาสตร์ (Semantic Dimensions) ของภาษาในแถบนี้

ในเรื่องของการเลือกใช้คำลักษณะนามของผู้พูดภาษาเหล่านี้ กอนรลได้กล่าวถึงลักษณะพิเศษที่พบคือ มีการใช้คำลักษณะนามที่ต่างกับคำนามคำเดียวกันเช่น ในภาษาเวียตนาม คำนาม "ดาบ" อาจใช้คำลักษณะนามได้ 2 คำ คือ คำลักษณะนามสำหรับสิ่งของที่มีความยาว และคำลักษณะนามสำหรับสิ่งของที่มีความคม ทั้งนี้เขากล่าวว่าแม้คำลักษณะนามจะถูกบังคับให้ปรากฏในบริบทที่เป็นไปตามลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของแต่ละภาษา แต่ในการเลือกใช้มักจะขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้พูดดังเช่น การใช้คำลักษณะนามกับคำนามดังกล่าวแสดงว่าผู้พูดบางคนเน้นที่ความยาวของดาบในขณะที่ผู้พูดบางคนเน้นที่ความคมของดาบ ส่วนในเรื่องของมิติทางอรรถศาสตร์เขาได้สรุปว่า ทุกภาษามีมิติทางอรรถศาสตร์คล้ายคลึงกันแต่จะแตกต่างกันในการนำมาใช้กับคำนาม เช่น คำนาม "ดินสอ" ในภาษาไทยและภาษาลาวจะใช้คำลักษณะนามแท่ง ซึ่งเน้นการเป็นวัตถุรูปเล็กยาว ในขณะที่ภาษาเวียตนามใช้คำลักษณะนามกลางสำหรับวัตถุรูปร่างเหมือนไม้ (Stick-like) ส่วนภาษาพม่าใช้คำลักษณะนามแสดงความยาว ผอม กับคำนามนี้

การศึกษาของกอนรลแม้ว่าจะไม่มุ่งทางแนวอรรถศาสตร์โดยตรง แต่บางส่วนของงานได้กล่าวถึงการเลือกใช้คำลักษณะนามตามโลกทัศน์เฉพาะตัวของผู้พูด และได้กล่าวถึงเรื่องมิติทางอรรถศาสตร์ ซึ่งทั้ง 2 เรื่องปรากฏพบในโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตามผู้สนใจศึกษาคำลักษณะนามตามแนวอรรถศาสตร์ แม้จะยังไม่ใช้วิธีการวิเคราะห์คำลักษณะนามอย่างเป็นระบบแต่ผลของการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์บางส่วนของผู้ใช้ภาษาได้แก่ งานศึกษาของกันทิมา วัฒนประเสริฐ

กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2530 : 65-71) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้คำลักษณะนามบางคำในภาษาไทยถิ่นคือ ภาษาเชียงใหม่และภาษากรุงเทพ และได้สรุปความแตกต่างของการใช้คำลักษณะนามในภาษาไทยถิ่นเป็นตัวอรรถที่สะท้อนให้เห็นความคิดในการแบ่งแยกสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่คนในแต่ละท้องถิ่นได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทสิ่งเหล่านี้ต่างกันเช่น คนถิ่นหนึ่งอาจมีเกณฑ์การจำแนกประเภทที่ละเอียดกว่าคนอีกถิ่นหนึ่งหรือใช้เกณฑ์การจำแนกคนละเกณฑ์กัน จึงทำให้คนที่พูดภาษาถิ่นต่างกันใช้คำลักษณะนามกับสิ่งนั้น ๆ มากกว่าหรือแตกต่างกัน ดังเช่น

- ภาษากรุงเทพ ต้น เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับพืชทั่วไป
- ภาษาเชียงใหม่ ต้น เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับพืชทั่วไป
- แก้ว เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับพืชยืนต้น

ภาษากรุงเทพ	ตัน	เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับพืชทั่วไป
ภาษาเชียงใหม่	ตัน	เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับพืชทั่วไป
	เก้า	เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับพืชยืนต้น

กันทิมา วัฒนประเสริฐ ได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทพืชดังกล่าวว่าภาษาเชียงใหม่มีเกณฑ์การจำแนกละเอียดกว่าภาษากรุงเทพ โดยภาษาเชียงใหม่ได้แยกชนิดของพืชออกจากกัน ในขณะที่ภาษากรุงเทพไม่แบ่งแยกชนิดของพืช

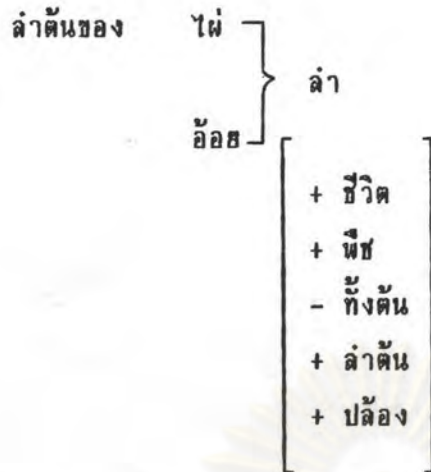
หรือ ภาษากรุงเทพ	ลูก	เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะกลมเป็นลูก
	เม็ด	เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะกลม ขนาดเล็ก
ภาษาเชียงใหม่	แก่น	เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะกลมขนาดต่างๆ

กันทิมา วัฒนประเสริฐกล่าวว่า ภาษากรุงเทพและภาษาเชียงใหม่ใช้เกณฑ์จำแนกสิ่งของที่มีลักษณะกลมต่างกันคือ ภาษากรุงเทพจำแนกสิ่งที่มีลักษณะกลมตามขนาดที่ต่างกัน ในขณะที่ภาษาเชียงใหม่ไม่ถือว่าเรื่องของขนาดเป็นเรื่องสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการใช้คำลักษณนามคำเดียวกันกับสิ่งที่มีลักษณะกลมทุกขนาด

การศึกษาของกันทิมา วัฒนประเสริฐได้บ่งชี้ว่า คนที่พูดภาษาถิ่นต่างกันย่อมมีความคิดในการแบ่งโลกที่แตกต่างกัน ความคิดนี้ได้สะท้อนให้เห็นจากการใช้คำลักษณนามของผู้พูดภาษาถิ่นนั้น

ในช่วงเวลาเดียวกันได้เริ่มมีผู้ศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความหมายของคำที่เรียกว่า "การวิเคราะห์อรรถลักษณะ" (Componential Analysis) ซึ่งทำให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางความหมายของคำลักษณนามในภาษานั้น ๆ อย่างเป็นระบบ และทำให้เห็นโลกทัศน์ของผู้พูดภาษานั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้แก่ งานศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามภาษาไทยถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ของแก่น สระบุรี สุราษฎร์ธานี ของ อະรุณี รัตนกุล

อะรุณี รัตนกุล (2528) ได้ศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูว่า มีการใช้คำลักษณนามอย่างไรในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษา และเพื่อเปรียบเทียบการใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 โดยได้ใช้วิธีวิเคราะห์อรรถลักษณะวิเคราะห์หาอรรถลักษณะ (Semantic Feature) ของคำลักษณนามแต่ละคำจากอรรถลักษณะของคำนามที่ปรากฏร่วมคำลักษณนามเดียวกัน เช่น

เมื่อวิเคราะห์อรรถลักษณะของคำลักษณะนามในแต่ละภาษาแล้ว อະรุณี รัตนกุล ได้นำอรรถลักษณะที่ปรากฏในภาษาทั้ง 4 มาเปรียบเทียบกัน และได้เสนอผลการศึกษาใน 2 เรื่องสำคัญคือ เรื่องของการใช้คำลักษณะนามในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 โดยดูความเหมือนและความต่างทางความหมายและรูปคำ และเรื่องโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาไทยถิ่น 4 ภาษาที่แสดงออกในการใช้คำลักษณะนาม

สำหรับในเรื่องของโลกทัศน์นั้น อະรุณี รัตนกุล ได้กล่าวว่าการใช้คำลักษณะนามที่ต่างกันได้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ที่ต่างกันของผู้พูดภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษา แม้ว่าผู้พูดภาษาเชียงใหม่ ขอนแก่น สระบุรี และสุราษฎร์ธานีจะพูดภาษาเดียวกันคือภาษาไทยแต่ผู้พูดภาษาถิ่นต่างกันก็จะมีโลกทัศน์ที่ต่างกันได้ อະรุณี รัตนกุล ได้สรุปความแตกต่างของโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาถิ่นทั้ง 4 ภาษาไว้ 3 ลักษณะคือ

1. ภาษาหนึ่งมีโลกทัศน์ที่แตกต่างไปจากภาษาอื่น เช่น ในเรื่องของของใช้ที่เป็นของมีคม ได้แก่ มีด เลื่อย จอบ เสียม กรรไกร ขวาน เป็นต้น ปรากฏว่าผู้พูดภาษาเชียงใหม่สนใจในเรื่องของลักษณะการใช้งานของสิ่งของนั้น ในขณะที่ผู้พูดภาษา ขอนแก่น สระบุรี และสุราษฎร์ธานี สนใจในเรื่องของสีฐานมากกว่า อະรุณี รัตนกุล ได้เสนอแผนภูมิแสดงการจำแนกสิ่งของมีคมของผู้พูดภาษาทั้ง 4 ภาษาไว้ดังนี้

ภาษาเชิงใหม่

ภาษาขอนแก่น สระบุรี และสุราษฎร์ธานี

+ คม	
+ เจาะ	- เจาะ
" เล่ม "	" เก็ชน "

+ คม	
+ เลือย	- เลือย
" คั้น " ภาษาขอนแก่น " ปั้น " ภาษาสระบุรี และ ภาษาสุราษฎร์ธานี	" ควง " ภาษาขอนแก่น " เล่ม (1) " ภาษาสระบุรี และภาษาสุราษฎร์ธานี

2. ภาษาหนึ่งมีโลกทัศน์กว้างกว่าภาษาอื่นเช่น ในเรื่องของสิ่งที่เปรียบเทียบหรือเป็นตัวแทนของบุคคลที่เคารพนับถือได้แก่ พระพุทธรูป พระเครื่อง เจดีย์ ปรากฏว่าในภาษาเชิงใหม่และขอนแก่นมีอรรถลักษณะของคำลักษณะนามที่ใช้กับคำนามเหล่านั้นน้อยกว่าภาษาสระบุรีและภาษาสุราษฎร์ธานี แสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาเชิงใหม่และขอนแก่นมีโลกทัศน์ในเรื่องนี้กว้างกว่า ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาษาเชิงใหม่ และภาษาขอนแก่น

ภาษาสระบุรี และภาษาสุราษฎร์ธานี

+ เปรียบคน + นับถือ
" องค์ 2 "

+ เปรียบคน + นับถือ	
+ เจดีย์	- เจดีย์
" สอด 2 "	" องค์ 2 "

3. ภาษาหนึ่งมีทัศนคติต่างจากภาษาอื่น อะรุณี รัตนกุลพบว่าการใช้คำลักษณะนามต่างกันสามารถสะท้อนให้เห็นทัศนคติที่ต่างกันของผู้พูดภาษาบางภาษาที่มีความแตกต่างไปจากผู้พูดภาษาอื่น ๆ เช่น ในเรื่องของทัศนคติต่อบุคคลคือ " ชี " ในภาษาเชิงใหม่ ชี

เป็นบุคคลที่ไม่ได้รับความนับถือเท่ากับพระ แต่ก็ต่างไปจากบุคคลธรรมดา ดังจะเห็นได้จากการใช้คำลักษณะนามที่ต่างกัน ส่วนในภาษาขอนแก่น "ชี" เป็นบุคคลธรรมดาที่แตกต่างไปจากพระ และในภาษาสระบุรีและสุราษฎร์ธานีเห็นว่า ชี เป็นนักบวชเช่นเดียวกับพระและเณร โลกทัศน์ที่ต่างกันของผู้พูดภาษาถิ่นทั้ง 4 ได้แสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาษาเชียงใหม่

+ คน + ทั้งตัว		
+ นับถือ	- นับถือ	
"องค์" (พระ, เณร)	+ ชี	- ชี
	"ตน" (ชี)	"คน" (คนทั่วไป)

ภาษาขอนแก่น

+ คน + ทั้งตัว	
+ นับถือ	- นับถือ
"องค์" (พระ, เณร)	"คน" (ชี, คนทั่วไป)

ภาษาสระบุรี และภาษาสุราษฎร์ธานี

+ คน + ทั้งตัว	
+ นับถือ	- นับถือ
"องค์ 2" (พระ, เณร, ชี)	"คน" (คนทั่วไป)

จะเห็นได้ว่าการศึกษาโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาต่าง ๆ สามารถศึกษาได้จาก การวิเคราะห์ความหมายของคำลักษณะนามในภาษานั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้วิธีการวิเคราะห์ ความหมายของคำลักษณะนามด้วยวิธีการวิเคราะห์ที่อรรถลักษณะจะทำให้มองเห็นการแบ่งโลกที่แตก- ต่างกันของผู้พูดภาษาเหล่านั้นได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาโลกทัศน์ ของผู้พูดภาษาชาวเขาจากคำลักษณะนามโดยใช้วิธีเดียวกันกับ อะรุณี รัตนกุล ที่ได้เริ่มศึกษาไว้

1.7.4 ทฤษฎีการวิเคราะห์ความหมาย

ในการศึกษาทางด้านอรรถศาสตร์นั้นถือว่าความหมายของคำแต่ละคำอาจจะ แยกและออกเป็นความหมายย่อยหรืออรรถลักษณะเช่น ในความหมายของคำว่า "นก" จะเห็น ความหมายย่อย หรืออรรถลักษณะต่อไปนี้เป็น <สิ่งมีชีวิต> <สัตว์> <มีปีก> <ไม่ใช่แมลง> การ ศึกษาความหมายของคำลักษณะนามจึงอาจทำได้โดยการศึกษาจากอรรถลักษณะของคำลักษณะนามนั้น แต่อย่างไรก็ดีการพิจารณาความหมายของคำลักษณะนามจากคำลักษณะนามโดยลำพังอาจทำให้เห็น ความหมายของคำลักษณะนามนั้นได้ไม่ชัดเจน เนื่องจากคำลักษณะนามบางคำเช่น "คน" ไม่มี ความหมายที่มองเห็นได้ไม่ชัดเจน จึงต้องใช้วิธีศึกษาความหมายร่วมหรืออรรถลักษณะร่วมของ คำนามที่ใช้กับคำลักษณะนามนั้น

การศึกษาความหมายของคำโดยการใช้การวิเคราะห์แยกย่อยความหมายของคำ ดังกล่าวเรียกว่า การวิเคราะห์อรรถลักษณะ (Componential Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ วิธีนี้ในการวิเคราะห์คำลักษณะนามที่ใช้กับคำนามเรียกสิ่งมีชีวิตในภาษาชาวเขา แต่เนื่องจาก ผู้ที่ได้ศึกษาวิธีนี้ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์อรรถลักษณะไว้คล้ายคลึงกัน จึงขอยกตัวอย่างงานที่ ชัดเจนคือ งานของ ลีช (Leech 1983) และเพียร์ซี ริงส์วิกานนท์ (2520)

ลีช (Leech 1983 : 89-92) ได้ให้คำนิยามของการวิเคราะห์ความหมาย ของคำและได้กล่าวถึงหลักการโดยสรุปคือ "การวิเคราะห์ความหมายของคำเป็นกระบวนการ แยกความหมายของคำออกเป็นองค์ประกอบเล็ก ๆ ที่แสดงโดยสัญลักษณ์ (Feature Symbols)" ดังเช่น

{	+ Human	= "Human"
	- Human	= "Animal, Brute"

{	+ Adult	= "Adult"
	- Adult	= "Young"

(Leech 1983 : 89)

นอกจากนั้น ลีชได้กล่าวถึงหลักการในการวิเคราะห์ความหมายของคำว่า ความหมายของคำได้จากการประกอบความหมายย่อย ดังนั้นในการวิเคราะห์ความหมายของคำ จึงต้องแยกความหมายของคำออกเป็นความหมายย่อยจนกระทั่งถึงความหมายที่แสดงความแตกต่างของคำนั้นกับคำอื่น เช่น คำว่า "man" มีความหมายต่างจากคำว่า "woman" โดยเมื่อนำคำทั้ง 2 มาแยกความหมายย่อย แล้วจะเห็นความแตกต่างที่ความหมายย่อยสุดท้ายคือ ความหมายที่แสดงเพศ ในคำว่า "man" มีความหมายที่แสดงเพศชาย [+ male] ในขณะที่ "woman" มีความหมายที่ไม่ใช่เพศชาย [-male] ดังตัวอย่าง

Man	=	+ Human	+ Adult	+ Male
Woman	=	+ Human	+ Adult	- Male

เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2526 : 319-322) ได้กล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์ความหมายของคำที่เรียกว่า "การวิเคราะห์อรรถลักษณะ" โดยได้กล่าวถึงหลักการสำคัญเบื้องต้นในการวิเคราะห์คือ

1. ความหมายของคำนำมาแยกเป็นส่วนความหมายย่อยได้ ซึ่งส่วนของความหมายย่อยนี้เรียกว่า "อรรถลักษณะ" (Semantic Feature หรือ Semantic Component)

2. อรรถลักษณะแต่ละประการที่ประกอบขึ้นมาเป็นความหมายของคำนั้นไม่ใช่ อรรถลักษณะที่พบในคำเพียงคำเดียวกล่าวคือ อรรถลักษณะเป็นเครื่องช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของความหมายของคำต่าง ๆ ดังเช่น อรรถลักษณะของคำว่า "เด็กชาย" และ "เด็กหญิง" ดังต่อไปนี้

เด็กชาย	เด็กหญิง
<มีชีวิต>	<มีชีวิต>
<เพศชาย>	<เพศหญิง>
<ยังไม่โต>	<ยังไม่โต>
<ไม่มีลูก>	<ไม่มีลูก>
<มนุษย์>	<มนุษย์>

จะเห็นได้ว่าอรรถลักษณะมีคุณสมบัติที่ช่วยในการแบ่งกลุ่มเช่น กลุ่ม <เพศชาย> และกลุ่ม <เพศหญิง> ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามจึงทำให้นักอรรถศาสตร์นิยามกำหนดให้อรรถลักษณะมีคุณสมบัติ 2 ค่า (Binary Value) คือค่าบวก และค่าลบเพื่อลดจำนวนอรรถลักษณะให้น้อยลงในการใช้อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของความหมายของคำดังเช่น การใช้ อรรถลักษณะ 2 ค่าในคำว่า "เด็กชาย" และ "เด็กหญิง" ต่อไปนี้

เด็กชาย	เด็กหญิง
$\begin{bmatrix} + \text{ มีชีวิต} \\ + \text{ มนุษย์} \\ - \text{ มีลูก} \\ - \text{ โตแล้ว} \\ + \text{ ชาย} \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} + \text{ มีชีวิต} \\ + \text{ มนุษย์} \\ - \text{ มีลูก} \\ - \text{ โตแล้ว} \\ - \text{ ชาย} \end{bmatrix}$

การใช้อรรถลักษณะ 2 ค่าดังกล่าวทำให้สามารถมองเห็นความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันด้านความหมายของคำทั้ง 2 คำนี้ได้ชัดเจน

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่าอรรถลักษณะ 2 รูปแบบคือ แบบที่หนึ่งแสดงอรรถลักษณะแบบพรรณนา (Discriptive Feature) ซึ่งไม่สามารถแสดงให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างของความหมายของคำได้ชัดเจนเพียงแต่ให้รายละเอียดของความหมาย และแบบที่สองแสดงอรรถลักษณะเปรียบเทียบ (Contrastive Feature) ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของคำที่อยู่ในระบบหรือกลุ่มเดียวกันได้ชัดเจนขึ้น ในการดำเนินการวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีนี้แสดงความหมายที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันของคำลักษณะนามด้วยการใช้อรรถลักษณะเปรียบเทียบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย